

Summary :

The state of the Paulicians was founded in the late 810s by Sergios-Tychikos, spiritual leader of the Paulician religious community. It was located on the borderland between the Byzantine Empire and the autonomous Arab state of Melitene. The conflict between the Byzantines and the Paulicians led to the destruction of the Paulician state in 878, following the capture and the sack of its capital, Tephrike, by the Byzantine army.

Date

9th century

Geographical Location

Asia Minor

1. Anthropogeography

The state of the [Paulicians](#) was geographically located in the mountain region of northeastern [Cappadocia](#), to the west of the Euphrates river, occupying a strategic position between the Arab state of [Melitene](#) and the Byzantine territory to the south and the south-east of the [Pontus](#). Its most important cities were Tephrike (or Tibrike, modern Divriği), which was founded between 844 and 856, and the older cities Argaoun (or Argaous, modern Arguran) and Amara (or Avara, modern Çakırsu), situated approximately 30-50 km north and north-west of Melitene. The written sources also mention a number of fortresses within the Paulician state's territory (Koptos, Spathe, Koutakion, Stephanos, Rachat). We have no precise information on the composition of its population; however, since most of its people were Paulicians that had fled Byzantium following persecutions against them, we may well assume that the majority of its inhabitants were Greek-speaking of byzantine origin. On the other hand, we cannot exclude the existence of Armenians among its population, for the Paulician state was close to the Armenian region, and the Paulician religious community included a large number of Armenians.

2. History

2.1. The foundation of the Paulician state

The foundation of the Paulician state dates to the years between 813 and 820, when the emperors Michael I Rangabe and [Leo V the Armenian](#) conducted extensive persecutions against the Paulicians in Asia Minor. The leader of the Paulicians was [Sergios Tychikos](#), founder of the 'Church of Laodicea', i.e. the Paulician community in Kynochorion or Koinochorion (ancient Kainochorion, modern Mahala Kalesi), a town in the Pontus, close to [Neocaesarea](#) (modern Niksar). The reaction of Sergios Tychikos' disciples to the persecutions was violent, as the inhabitants of Kynochorion, cooperating with an armed group of Sergios' followers, the so-called «*astatoi*» (mean. «the waywards»), murdered their main persecutors in that region. Following these murders Sergios and his *astatoi* fled the Byzantine lands and sought refuge at the state of Amr al-Aqta', [emir](#) of Melitene. The latter granted the Paulicians Argaoun and Amara, where they settled; Sergios Tychikos organized a new community of Paulicians there, which he called «Church of the Colossians». At the same time, the Paulician refugees, cooperating with the Arabs, started launching raids into the Byzantine territory of Asia Minor. Sergios Tychikos remained the leader of the Paulician state until 834/835.

2.2. Armed confrontation with Byzantium

Following the murder of Sergios Tychikos,¹ a group of his disciples took over the administration of the state. In 843/844,² during a persecution initiated against the remaining Paulicians by the empress Theodora, [Karbeas](#), [protomandator](#) of Theodote Melissenos, [strategos](#) of the [Anatolikon theme](#), fled Byzantium leading a group of 5,000 persecuted heretics and found refuge in the Paulician state, of which he became the leader. Circa 844 he defeated the Byzantine forces in a battle and captured Kallistos, [doux](#) of Koloneia

and a fervent persecutor of the Paulicians. The Paulicians continued their raids, cooperating with the Arab emirs of Melitene and Tarsus. According to the sources, between 851 and 853 Karbeas cooperated with the emir of Tarsus, 'Ali ibn Yahya al-Armani, raiding every year the Byzantine territory of Asia Minor.

In the meantime, the forced cohabitation of the Paulicians with the Arabs gradually became difficult. Karbeas decided to found a new capital, Tephrike, at some distance from Melitene, so as to be independent of it, at a strategic location close to the Byzantine frontier, which would serve as a base for Paulician raids into the Byzantine lands of Asia Minor, and as a safe harbour for persecuted Paulicians. The Byzantines quickly realized the strategic importance of the new Paulician capital. In 856 the general [Petronas](#), the *domestikos ton Scholon*, launched an attack against it, plundered the precincts of the city, but failed to capture the capital itself.

In spring of 859, Karbeas hastened to aid Samosata, a city facing a large-scale attack by the Byzantines. The Paulicians were distinguished for their bravery, capturing a large number of Byzantine troops. In 860 they made a new successful raid into the areas of the Pontus, probably in cooperation with the emirs Amr and 'Ali.

2.3. Chrysocheir as leader of the Paulician state

Karbeas died of natural causes (an illness according to the sources) in 863 at Tephrike.³ Leader of the state of the Paulicians became his nephew and son in law, [Chrysocheir](#). In the following years, Chrysocheir raided several times against the Byzantines. The most important of these raids targeted [Bithynia](#) (the themes of [Opsikion](#) and [Optimaton](#)), where Chrysocheir pillaged the region of [Nicaea](#) and [Nicomedia](#). Even greater destruction was visited by his incursion into the lands of the [Thrakesion theme](#) in 869.⁴ During the rule of Chrysocheir, the state of the Paulicians reached the apogee of its power.

Following Chrysocheir's destructive raids, emperor [Basil I](#) (867-886) decided to commence negotiations with the Paulician state in order to conclude a peace treaty and exchange prisoners. For this reason he sent in Tephrike the monk [Peter of Sicily](#) in 869.⁵ Chrysocheir, however, refused to make peace with the Byzantines, and so nine months later, in 870, Peter left having accomplished nothing. The failure of these negotiations led to the renewal of military operations.

In the spring of 871⁶ the emperor Basil I, leading a large expeditionary force, campaigned against the Paulicians. Chrysocheir managed to repel the Byzantine attack and forced them to break the siege of Tephrike, but during this campaign Basil sacked the city of Amara and the fortresses of Spathe and Koptos.

In 872⁷ Chrysocheir led a large raid into the interior of Asia Minor and pillaged the regions of Ankyra and Kommata in Galatia, carrying off many spoils. The emperor Basil dispatched forces under Christophoros, the *domestikos ton Scholon*, against the raiders. Christophoros surrounded Chrysocheir's forces in the area of [Bathys Ryax](#) (modern passage Kalmırmak) and, during the same night, launched a surprise attack against the Paulicians sending them into flight. Chrysocheir lost his life while trying to escape.

2.4 The end of the Paulician state

The defeat of their military forces in Bathys Ryax and the death of their leader weakened the state of the Paulicians, which now lacked the military strength and the strong leadership it needed to survive. Furthermore, their Arab allies were no longer able to succor the Paulicians. In 873 Basil I, returning from a campaign against the Arabs of Melitene, invaded the territory of the Paulician state and plundered it, capturing and sacking the city of Argauon and many fortresses of that region. Now, Tephrike, their capital, was the sole city still under Paulician control. In 878 Byzantine forces under the *domestikos ton Scholon* Christophoros captured Tephrike following a siege, and destroyed it. A large part of its population was enslaved and forced to move to Byzantine lands, while some of them were incorporated into the Byzantine army and sent to Southern Italy. The fall of Tephrike signalled the end of the Paulician state, which for six decades was a dangerous enemy of Byzantium on its eastern border.

3. Economy

Although there is no evidence on the area's economy, we may assume that its most important source of income were the spoils taken during the raids into the Byzantine lands, as well as the money from the selling of captives into slavery or their ransoming. We should not also overlook the fact that, at least during the new state's first years, the financial aid from the emir of Melitene must have been essential. At the same time, the constant Byzantine references to the pillaging of the lands and the trees of the Paulician domain indicate that the agrarian economy of that state must have been relatively developed. Finally, the existence of artisans and other professionals in the Paulician cities is very likely: Sergios Tychikos, the first statesman and spiritual leader of the Paulician state during the 820s, was working in Argaoun as a carpenter.

4. Society - institutions - polity

As one would expect, the society of the Paulician state revolved around the religious community («Church of the Colossians») established after their settlement in Argaoun and Amara. Initially, political and ecclesiastical power were indistinguishable in the Paulician state, as both were yielded by Sergios Tychikos, seventh and last *didaskalos* (teacher) of the Paulicians. The sources mention Michael, Kanakares and Ioannes Aoratos as his disciples and close associates, as well as Theodotos, Basileios and Zosimos. These men were known as «*synekdemoi*» (mean. the companions in the wanderings), for they had followed Sergios in his missionary journeys in Asia Minor between 802 and 811. Although a schism had occurred among the ranks of the Paulicians, as some of the heretics, the so-called «Baniotes» or «Banites», remained faithful to [Baanēs](#), the sixth «teacher» and opponent of Sergios' rule was, however, indisputable, since it was his followers who controlled the *astatoi*, the community's armed forces.

After the murder of Sergios, his disciples assumed power. According to the sources, it appears that there was some internal hierarchy, as only Michael, Kanakares, and Ioannes Aoratos had received the title of «*hierēas*» (mean. priest), although the decisions were taken jointly. For making the state bureaucracy more functional, the «*synekdemoi*» appointed a number of lower officials, the «*notarioi*» (mean. secretaries).

The council of Sergios Tychikos' disciples remained in power in the Paulician state until 844, when the newly arrived Karbeas was elected leader, a person possessing military experience and valour. As the sources are not particularly illuminating on this subject, we do not know whether he was an absolute ruler or he shared his power with the *synekdemoi*. At any rate, there are no reports of internal conflicts for that period in the state of the Paulicians. Karbeas' position must have been rather secure, as his heir, Chrysocheir, all but inherited the office, being his predecessor's blood relative and son-in-law. The relations of the last leader of the Paulician state with Basileios and Zosimos, the sole original disciples of Sergios still alive in 863, are unknown.

5. Religion

As one would expect, the society of the Paulician state revolved around the religious community ('Church of the Colossians') that Sergios Tychikos had established after their settlement in Argaoun and Amara. The missionary work of Sergios had also expanded in Mopsuestia of Cilicia, where he had established the so-called 'Church of the Ephesians'. The heresy of the Paulicians, as it had been shaped during the previous centuries, was the state's only religious dogma. The sources taken into account, we may well assume that, at least up to 843-844, the rulers of the state were also the religious community's spiritual leaders. This is also supported by the fact that, although the Paulicians did not elect another *didaskalos* (teacher) after the death of Sergios Tychikos, his successors to power were called *hierēis* (priests), while the *notarioi*, apart from state officials, were responsible for the smooth operation of the Paulician Church. Perhaps the *hierēis* continued to perform their religious duties after 844, when the Paulician rulers were military and not spiritual leaders.

There is no further information of the ecclesiastical organization of the Paulician state, apart from some indications on the possible adoption of certain Islamic customs, a result of the close cooperation and constant contact with the Arabs of Melitene. The Paulician refugees were probably forced to adopt Islam at some point, when they fled to the Melitene territory, although such a conversion, a result of political pressures, would have certainly been completely superficial.

The only ecclesiastical (although not dogmatic) dispute within the Church of the Paulicians in Argaoun occurred after the death of Sergios Tychikos (834/5), when a large scale persecution of Baanēs' followers was conducted by Sergios' followers, who murdered

many people. The bloodshed came to an end after the intervention of Theodotos, one of the *synekdemoi*, who averted the killing of more «Baniotes».

6. Education

We have no information on the educational system of the Paulician state, as the sources are silent on this subject.

7. Culture

There is no evidence on the intellectual and artistic output of the Paulician state. We can only suppose that it was minimal, as the Paulicians were almost exclusively engaged with waging their war against the Byzantines; at any rate, any remnants of it would have been obliterated following the dissolution of their state and the submission of the heretics to Byzantium.

8. Buildings

The written sources do not mention any important buildings within the Paulician state's territory, apart, that is, from Tephrike's defensive enclosure, which is described as very well-built. The ruins that survive in the site of Tephrike belong to the Byzantine fortifications of the city (late 9th - early 10th century), when the city had become seat of a Byzantine military commander.

1. The heresiarch had gone to the mountain close to Argoun in order to procure timber, as he was a carpenter by occupation. A certain Byzantine called Tzanion met him there, and after a short fight, he took the tool Sergios was holding and murdered him with it. Πέτρος Σικελιώτης, *Ιστορία*, in Astruc, Ch. et. al. (ed.), "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", *Travaux et Mémoires* 4 (1970), pp. 65, 26-67, 9.
2. Nina Garsoïan, *The Paulician Heresy* (The Hague - Paris 1967), pp. 126-127, believes Karbeas fled in 843 or 844, considering the earlier views about his flight dating before 842 to be erroneous.
3. Runciman, S., *The Medieval Manichee. A Study of the Christian Dualist Heresy* (Cambridge 1947, reprinted 1955), p. 41, and Nina Garsoïan, *The Paulician Heresy* (The Hague - Paris 1967), p. 128, give credence to certain Byzantine sources which suppose that Karbeas followed the emir of Melitene in his raid into Asia Minor in 863. As a result, the two scholars believe that Karbeas was killed on the 3rd of September of the same year, during the crushing defeat of the Arabs by the Byzantines in Lalacaona. P. Lemerle, "L'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure d'après les sources grecques", *Travaux et Mémoires* 5 (1973), pp. 39-40, relies on the more trustworthy Arab sources and Petrus Siculus, where it is expressly said that Karbeas passed away in 863 at Tephrike, succumbing to an illness.
4. During this raid, Chrysocheir captured and sacked Ephesus, where he desecrated the church of St John the Theologian. Runciman, S., *The Medieval Manichee. A Study of the Christian Dualist Heresy* (Cambridge 1947, reprinted 1955), p. 42, dates the raid of Chrysocheir in the Thracian theme and Ephesus to 867 or 868.
5. According to Grégoire, H., "Sur l'histoire des Pauliciens", *Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques* 22 (1936), pp. 224-226, and Loos, M., "Deux contributions à l'histoire des Pauliciens, I, A propos des sources grecques reflétant des Pauliciens", *Byzantinoslavica* 17 (1956), pp. 19-57, Peter of Sicily is identified with Peter Hegoumenos, author of a historical work on the Paulicians which bears great similarity to the treatise of Peter of Sicily. As Grégoire argues, Peter Hegoumenos' text is a synopsis of the *Ιστορία των Παυλικιανών* by Peter of Sicily, a view rejected by Loos, who believes that the historical work of Peter Hegoumenos predates the *Ιστορία των Παυλικιανών*.
6. Runciman, S., *The Medieval Manichee. A Study of the Christian Dualist Heresy* (Cambridge 1947, reprinted 1955), p. 42, dates Basil I' campaign to the year 870.
7. Runciman, S., *The Medieval Manichee. A Study of the Christian Dualist Heresy* (Cambridge 1947, reprinted 1955), p. 43, dates Chrysocheir's raid into Ankyra to 871. Nina Garsoïan, *The Oxford Dictionary of Byzantium* 1 (New York - Oxford 1991), p. 452-453, entry "Chrysocheir", erroneously dates Chrysocheir's death to 878-879, as does Haldon, J. F., *The Byzantine Wars* (Stroud 2001), p. 85.

Bibliography :

	Ιωάννης Σκυλίτζης , <i>Σύνοψις Ιστοριών</i> , Thurn, I. (ed.), <i>Ioannis Skylitzae Synopsis Historiarum</i> , Corpus Fontium Historiae Byzantinae 5, Berlin – New York 1973
	Hild F., Restle M. , <i>Kappadokien. Kappadokia, Charsianon, Sebasteia und Lykandos</i> , Wien 1981, TIB 2
	Αναστασίου Ι.Ε. , <i>Οι Παυλικιανοί. Η ιστορία και η διδασκαλία των από της εμφανίσεως μέχρι των νεωτέρων χρόνων</i> , Αθήνα 1959
	Χριστοφιλοπούλου Α. , <i>Βυζαντινή Ιστορία 2:1</i> , Θεσσαλονίκη 1993
	Garsoïan N. , <i>The Paulician Heresy. A Study of the Origin and Development of Paulicianism in Armenia and the Eastern Provinces of the Byzantine Empire</i> , The Hague – Paris 1967
	Ostrogorsky G. , <i>Ιστορία του βυζαντινού κράτους 2</i> , Αθήνα 1979, Παναγόπουλος, Ι. (μτφρ.)
	Runciman S. , <i>The Medieval Manichee. A Study of the Christian Dualist Heresy</i> , Cambridge 1947
	Grégoire H. , "Sur l'histoire des Pauliciens", <i>Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques</i> , 22, 1936, 224-226
	Lemerle P. , "L'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure d'après les sources grecques", <i>Travaux et Mémoires</i> , 5, 1973, 1-144
	Loos M. , "Deux contributions à l'histoire des Pauliciens I: À propos des sources grecques reflétant des Pauliciens", <i>Byzantinoslavica</i> , 17, 1956, 19-57
	Ludwig C. , "Wer hat was in welcher Absicht wie beschrieben? Bemerkungen zur Historia des Petros Sikeliotes über die Paulikianer", Berger, A. et al. (eds), <i>Varia II</i> , Bonn 1987, ΠΟΙΚΙΛΑ BYZANTINA 6, 149-227
	Haldon J.F. , <i>The Byzantine Wars</i> , Stroud 2001
	Foss C. , "Tephrike", A. Kazhdan (ed.), <i>The Oxford Dictionary of Byzantium 3</i> , New York – Oxford 1991, 2025
	Garsoïan N. , "Chrysocheir", Kazhdan, A. (ed.), <i>The Oxford Dictionary of Byzantium 1</i> , New York – Oxford 1991, 452-453
	Garsoïan N. , "Karbeas", <i>The Oxford Dictionary of Byzantium 2</i> , New York – Oxford 1991, 1107
	Συμεών Μάγιστρος , <i>Χρονικόν</i> , Wahlgren, S. (ed.), <i>Symeonis Magistri et Logothetae Chronicon</i> , Corpus Fontium Historiae Byzantinae 44:1, Berlin – New York 2006

Webliography :

	Byzantine Ideas on Reincarnation and Final Restoration http://www.doaks.org/DOP55/DP55ch08.pdf
	Paulicians http://www.newadvent.org/cathen/11583b.htm
	Review: The Paulician Heresy de GARSOIAN(Nina G.) http://www.persee.fr/showPage.do?jsessionid=2240EA634E20119D0F0F93885980F839.erato?urn=assr_0003-

9659_1969_num_27_1_2658_t1_0180_0000_1

The Paulician Heresy

http://oll.libertyfund.org/?option=com_staticxt&staticfile=show.php%3Ftitle=1559&chapter=90435&layout=html&Itemid=27

Византийская империя в IX - начале XI вв. Болгария в VII - начале X в.

<http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000032/map03.shtml>

Glossary :

domestikos ton scholon

Commander of the regiment of *scholae*. The first officer with this title appears in 767/8. In the 10th C the domesticos became very powerful among the army of the *themata*; in mid-10th C the office was divided in two, *domestikoi ton scholon* of the East and those of the West, commanders in chief of the eastern and the western provinces' army respectively.

doukas (lat. dux)

Antiquity: Roman military commander who, in some provinces, combined military and civil functions.

Buzantium: a higher military officer. From the second half of the 10th c. the title indicates the military commander of a larger district. After the 12th c., doukes were called the governors of small themes.

emir

(from Arabic amir) Emir meaning "commander" or "general", later also "prince". Also a high title of nobility or office in some Turkic historical states.

mandator

An office of the Middle Byzantine period. His role was generally to act as a messenger, while sometimes he held extraordinary functions. It appears as an office around the 9th century. There were 'basilikoi mandatores' (=royal messengers), headed by the 'protomandator' (=supreme messenger) serving the imperial court, as well as simple 'mandatores', i.e. military or civilian officials at the service of the military governor of the *logothetes tou dromou*. During his public appearances, the emperor was accompanied by a royal protomandator, who brandished a "χρυσέον βεργίν", that is a golden rod embellished with precious stones. The office of the mandatory was replaced in around the 12th century by that of the *tzaousios*.

strategos ("general")

During the Roman period his duties were mainly political. Office of the Byzantine state's provincial administration. At first the title was given to the military and political administrator of the themes, namely of the big geographic and administrative unities of the Byzantine empire. Gradually the title lost its power and, already in the 11th century, strategoi were turned to simple commanders of military units, responsible for the defence of a region.

Sources

Πέτρος Σικελιώτης, *Ιστορία*, Astruc, Ch. et. al. (ed.), "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", *Travaux et Mémoires* 4 (1970), pp. 3-183.

Φώτιος Πατριάρχης, *Διήγησις της νεοφανούς των Μανιχαίων αναβλαστώσεως*, Astruc, Ch. (ed.) et. al., "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", *Travaux et Mémoires* 4 (1970), pp. 3-183.

Ιωσήφ Γενέσιος, *Βασιλειών Ιστορία*, Lesmüller-Werner, A. – Thurn, I. (ed.), *Josephi Genesii Regum Libri Quattuor* (Corpus Fontium Historiae Byzantinae, Series Berolinensis 14, Berlin 1978).

Συνεχιστής Θεοφάνους, *Χρονογραφία*, I. Bekker (ed.) *Theophanes Continuatus, Ioannes Cameniata, Symeon Magister, Georgius Monachus* (Corpus scriptorum historiae Byzantinae, Bonn 1838), σελ. 1-481.

Συμεών Μάγιστρος, *Χρονικόν*, Wahlgren, S. (ed.), *Symeonis Magistri et Logothetae Chronicon* (Corpus Fontium Historiae Byzantinae, Series Berolinensis 44/1, Berlin - New York 2006).

Ιωάννης Σκυλίτζης, *Σύνοψις Ιστοριών*, Thurn, I. (ed.), *Iohannis Scylitzae Synopsis Historiarum*. (Corpus Fontium Historiae Byzantinae, Series Berolinensis 5, Berlin - New York 1973).

Quotations

Πέτρος Σικελιώτης, *Ιστορία*, Astruc, Ch. κ.ά. (ed.), "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", *Travaux*

et Mémoires 4 (1970), 65, 13-25:

Ιδών δε ο Μιχαήλ ο ευσεβής βασιλεύς ο Αββάς, και Λέων ο μετ' αυτόν βασιλεύσας, ότι πολύ μέρος των χριστιανών η τοιαύτη αίρεσις ελυμήνατο, εκπέμψαντες κατά παντός τόπου της ρωμαϊκής αρχής τους ευρισκομένους εν ταύτη τη μυσάρα αιρέσει απέκτενον. Ήλθεν ουν το πρόσταγμα του βασιλέως και εις Αρμενιάκους προς Θωμάν τον επίσκοπον Νεοκαισαρείας, και τον Παρακονδάκην έξαρχον όντα. Κατά ουν την του βασιλέως κέλευσιν, τους ευρισκομένους ως αξίους θανάτου και οδηγούς απωλείας απέκτενον. Ύστερον δέ τινες των του Σεργίου μαθητών, οι λεγόμενοι Άστατοι, διά προδοσίας και δόλου τον έξαρχον κατέσφαξαν, και οι Κυνοχωρίται ομοίως Θωμάν τον μητροπολίτην· και ούτως προσέφυγον οι Άστατοι εν Μελιτηνή. Αμηνός δε τότε των εκείσε όντων Σαρακηνών υπήρχεν ο Μονοχεράρης. Λαβόντες δε τότε παρ' αυτού οι Άστατοι τον Αργαούν κατώκησαν εκείσε, και ούτως επισυναχθέντες εκ πάντων των μερών ήρξαντο πραιδεύειν την Ύρωμανίαν.

Πέτρος Σικελιώτης, Ιστορία, Astruc, Ch. κ.ά. (ed.), "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", Travaux et Mémoires 4 (1970), 65, 26-67, 9:

Ο δε Σέργιος συνοικήσας μετά των μαθητών αυτού εις τον Αργαούν επί χρόνους τινάς, ύστερον εκ δικαιοκρισίας θεού αξίην εκκοπέις, ως την εκκλησίαν του θεού διχοτομήσας, εις πυρ αιώνιον βάλλεται. Ο γαρ Τζανίων, ο από Κάστελλον της Νικοπόλεως, εις όρος αυτόν ευρηκώς άνωθεν του Αργαού σανίδα εργαζόμενον, την αξίην εκ των χειρών αυτού λαβών, πατάξας τούτον απέκτεινεν. Και ούτως απερόραγη το έσχατον και μείζον πάντων των θηρών του τήδε βίου, έτει τω από κτίσεως κόσμου εξακισχιλιοστώ τριακοσιοστώ τεσσαρακοστώ τρίτω. Μαθηταί δε αυτού υπήρχον μυστικώτατοι Μιχαήλ και ο Κανακάρις και Ιωάννης ο Αόρατος, οι τρεις μιερεις, και ο μνημονευθείς Θεόδοτος Βασιλείος τε και Ζώσιμος και έτεροι πολλοί. Ούτοι τοίνυν οι μαθηταί αυτού, οι και συνέκδημοι παρ' αυτοίς λεγόμενοι, ως μιερεις τινες, τον άπαντα λαόν τον συναθροισθέντα εν τω Αργαού μετά τον του διδασκάλου αυτών Σεργίου θάνατον ταις διδασκαλίαις αυτού τε και των προηγησαμένων λυμαινόμενοι, ισότιμοι πάντες υπήρχον, μηκέτι ένα διδάσκαλον ανακηρύξαντες, καθάπερ οι πρώην, αλλά πάντες ίσοι όντες. Έχουσι δε και υποβεβηκότας μιερεις, νοταρίους παρ' αυτοίς ονομαζόμενους.

Πέτρος Σικελιώτης, Ιστορία, Astruc, Ch. κ.ά. (ed.), "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", Travaux et Mémoires 4 (1970), 67, 10-26:

Ο ουν Καρβέας εν τοις τότε καιροίς αναφανείς, και του ολεθρίου εκείνου λαού καθηγησάμενος, εις πλήθος αυτόν επηύξησεν, ώστε, μη χωρουμένου αυτού εν τω Αργαού, ελθείν και κτίσαι την Τιβρικήν και αυτή κατοικήσαι, ομού μεν και την προς αυτούς τυραννίδα των μελιτηνιατών Αγαρηνών εκφεύγων, ομού δε και αυτή ανεπιμείξια των ανθρώπων τοις δαίμοσι τελείως εξομοιούμενος, ταις Αρμενίαις τε πλησιάζειν θέλων και τη Ρωμανία· ώστε τους μεν πειθομένους αυτώ υποσπόνδους ποιείσθαι και έχειν αυτούς προς το αιχμαλωτεύειν συλληπτορας, τους δε μη πειθομένους Σαρακηνοίς απεμπολείν, λεηλατών τας της Ρωμανίας άκρας τας προς τω Πόντω κειμένας, άμα δε και προς έτοιμον καταφύγιον τοις εν Ρωμανία διά ταύτην την αίρεσιν αποκτενομένοις την επιτηδειότητα του τόπου προσπαρρασκευάζων· ου μόνον δε, αλλά και τους λιχνοτέρους και ακολάστους ανθρώπους και άφρονας των άκρων εκείνων προσεγγιζόντων τη Τιβρική τη ελευθερία των αισχίστων παθών εις εαυτόν επί το αυτό εκκαλούμενος. Ζώντος τοίνυν έτι αυτού, οι μεν εκ των μνημονευθέντων μιερών αυτού τον εαυτών βίον κατέστρεψαν, οι δε υπελείφθησαν. Κακείνου τοίνυν το ζην απορρήξαντος, αύθις διαδέχεται την τυραννίδα του ολεθρίου λαού αυτού Χρυσοχέρης, ο ανεψιός και γαμβρός αυτού.

Φώτιος Πατριάρχης, Διήγησις της νεοφανούς των Μανιχαίων αναβλαστήσεως, Astruc, Ch. κ.ά. (επιμ.), "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", Travaux et Mémoires 4 (1970), 167, 11 - 169, 12:

Μιχαήλ μέντοιγε του βασιλέως τα ρωμαϊκά σκήπτρα διέποντος, ος εκ της βασιλείου στολής εις το των μοναχών ημείφθη σχήμα, και του μετ' αυτόν βασιλεύσαντος Λέοντος, ουκ εν τω ραθύμω την αναζήτησιν και έρευναν της αποστασίας τιθεμένων, αλλά και σπουδήν την πρέπουσαν αναδεξαμένων, στέλλονταί τινες των ουκ ασήμων ανά πάσαν την ρωμαϊκήν αρχήν τους, εί τινες αν φωραθειέν της τοιαύτης κάτοχοι θεομαχίας, επειπερ πολλάκις αυτούς αι των αρχιερέων και ιερέων νουθεσίαι και παραινήσεις ουδέν ούτε ώνησαν ούτε μεταβαλείν έπεισαν την ασέβειαν, τούτους ούτως αμεταθέτως έχοντας ως κοινήν λύμην και φθοράν του γένους προς τον διά Ξίφους θάνατον υπάγειν. Ήκεν ουν τα προστάγματα και εις την καλουμένην χώραν των Αρμενιάκων. Θωμάς δε ην τηνικαύτα Νεοκαισαρείας επίσκοπος, και τις έτερος Παρακονδάκης επώνυμος έξάρχων κατ' εκείνο καιρού των όσοι της κατά τον βίον σεμνότητος είχαντο και της υψηλοτέρας πολιτείας εποιοούντο επάγγελμα συντηρείν τα θέσμια. Τούτων τοίνυν των ανδρών εκάτερος άμα συνεδριάζειν μετά και ετέρων τινών λογίων βασιλικών δεξάμενοι θέσπισμα, ους αν των αποστατών η

πολιτική χειρ ερευνώσα εύρισκέν τε και συνελάμβανεν και προς αυτούς διεπέμπετο, εξήταζόν τε και ελογοθέτουον λεπτομερέστερον, και τους υπαιτίους των αναιτίων φυλοκρινούντες τους μεν απέλυον – έστιν δ' ους και επιτιμίους εκκλησιαστικούς καθυπέβαλλον –, τους δε παντελώς ανιάτους οι πολιτικοί νόμοι και των εν αυτοίς αρχόντων παρελάμβανεν το δικαιωτήριον. Ούτω δη της ερέυνης τε και κρίσεως και του λογοθεσίου και της πράξεως προοιούσης, μερίζονται των ειρημένων κριτών την σφαγήν οί τε λεγόμενοι Κυνοχωρίται και ους επωνόμαζον Ασάτους· ήσαν δε ούτοι των του Σεργίου μαθητών οι λογάδες. Οι μεν ουν Άστατοι μηδενός ετέρου δεηθέντες αυτοί καθ' εαυτούς δόλω και προδοσία κατασφάζουσι τον ειρημένον έξαρχον, τοις δε Κυνοχωρίταις, επειπερ ενέδει στρατηγός του μιάσματος, εις των ειρημένων Ασάτων εφίσταται, και κατασφάζουσι και ούτοι τον αρχιερέα του θεού Θωμάν. Ανέδην δε τούτων ούτω παρανομηθέντων, οι προειρημένοι Άστατοι – αυτοί γαρ ήσαν, ως έφην, εκατέρας μισοφονίας αρχιτέκτονες – φεύγουσι μεν συν τοις επομένους σπουδή από πάσης γης ην ο Χριστιανών εκόσμηι θεσμός, παραγίνονται δε εν Μελιτινή, πόλει της δευτέρας Αρμενίας, πολιτείαν ούσαν τότε των μισοχρίστων Σαρακηνών ης και αμηνάς ήρχεν, ον επεκάλουν Μονοχεράην. Και ούτος ο μισόχριστος τους μισοχρίστους φυγάδας τά τε άλλα φιλοφρονησάμενος δεξιώς και παντός ελευθερώσας ανθρωπίνου δέους, το Αργαούν πολίχνιον ούτω καλούμενον επιχωρίω γλώττη οικειν επιτρέπει. Αθροίσματος δε εν ου πολλώ χρόνω των την αποστασίαν φρονούντων συνερορηκότος, ως και εις ληστρικήν εξαρκειν επιδρομήν τε και χείρα, πολλή και πολλάκις των πλησιοχώρων Χριστιανών αιχμαλωσία τοις αθείοις επετηδέυετο, κακειθεν κραταιούμενον το κακόν ου μόνον τους απ' αρχής θεραπευτάς αδεώς εδίδου την ασέβειαν θρησκεύειν, αλλά και τινας των αιχμαλωτιζομένων πολλήν παρείχεν την εξουσίαν συναναγκάζειν εις την αυτήν αυτοίς καταπίπτειν αθεότητα.

Φώτιος Πατριάρχης, Δίηγησις της νεοφανούς των Μανιχαίων αναβλαστήσεως, Astruc, Ch. κ.ά. (ed.), "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", Travaux et Mémoires 4 (1970), 169, 13 - 171, 13:

Γίνεται δη και Σέργιος, ού πολλάκις έσχεν μνήμην ο λόγος, εκείσε, και χρόνον τινά τοις φυγάσι διατρέψας και βαθύνας αυτοίς επί πλέον της ασεβείας τα δόγματα, την άνωθεν όμως δίκην ου διαδιδράσκει. Ξυλουργίας ην ο καιρός, και τεκτονικής ο Σέργιος ουκ αμελέτητος ην, και δη και συνήθης ην κεχρήσθαι τη τέχνη και εις σανίδας αποξέειν των πρέμνων τα επιτήδεια. Ούτος κατά το σύνηθες εις το παρακείμενον όρος του Αργαού παραγεγονώς έπραττεν τα αυτου και εις σανίδας τα ξύλα απέξεεν. Προς ταύτην δε όντα τη εργασία Τζανίων όνομα, γένος εκ Νικοπόλεως, ευσεβής την θρησκείαν, την γνώμην ανδρείος και τας χείρας παραπλήσιος, ως είδεν ούτω τον θεομάχον ταις μαγγανείαις αυτου τεθαρρηκότα και ταις γοητείαις την ζωήν καταπεπιστευκότα και καταμόνας Ξυλουργείν επηρμένον, μέγα τι και διάτορον κατά του απατεώνος εμβοήσας και τη φωνή φόβου τε και εκπλήξεως πληρώσας, αφαιρείται μεν αυτός άνοπλος ων την αξινην των χειρών, παιει δε τον πλάνον καιρίαν, και αυταις ταις πληγαίς ο πικρός επηκολούθησε του αλιτηρίου θάνατος. Ούτω μεν δη ούτω το της απάτης ως αληθώς πνεύμα, ο των ανθρωπίνων ψυχών ολετήρ, η πικρά και βαθεία της αποστασίας ρίζα, το έσχατον και χείρον των έμπροσθεν αυτου πάντων κακών, της οικείας αυτου χειρός και τέχνης τω όπλω κατακοπείς, τών τε θεομάχων και υπερηφάνων λόγων και των βδελυκτών και ανοσίων έργων και των αμηνάων υποσχέσεων και ελπίδων και αυτης της ζωής εξεκόπη, και εις το άσβεστον πυρ και αιώνιον αυτώ τω θεομάχω φρονήματι παρεπέμφθη. Τρίτον και τεσσαρακοστόν και τριακοσιοστόν προς τοις εξακισχιλίοις απ' αρχής της κοσμογενείας ηνύετο έτος, ότε τον βίαιον ο θεομάχος ούτος απέτισε θάνατον. Λείπει δε μαθητάς της αυτου μισαρότητος και αποστασίας, οί το πρωτείον εν ταις μυστικαίς μαγγανείαις τε και γοητείαις έφερον, τρεις, ων ο μεν Μιχαήλ, τον δε Κανακάην, ο δε τρίτος Ιωάννης ωνομάζετο, οις και ο μνημονευθείς άνωθεν Θεόδοτος συνητάζετο· οι δε μετ' εκείνους Βασίλειος τε και Ζώσιμος και έτεροι πλείους ήσαν. Αλλ' ούτοι γε οι του τρισαλιτηρίου εκείνου τρισκατάρατοι μαθηταί, ους και συνεκδήμους το ηπατημένον πλήθος επονομάζουσιν, τον αθροισθέντα λαόν εν τω Αργαού, καιτοι τον πικρόν και θεήλατον του διδασκάλου θάνατον όψει λαβόντες και ουδέν ων εθεομάχει και ετερατεύετο προελθόν, όμως τοις ομοίοις κακοίς της θεομαχίας αναφέροντες αξίωμα, ομοτίμως δε αλληλοίς αυτοί κατά πλήθος της πλάνης τω πλήθει καθηγούμενοι όμως δε και υποβεβηκότας αυτών τινας ετέρους έταπτον, ους και νοταρίους ωνόμαζον, και τινα των απορρητών και βδελυκτών οργίων εις εποψίαν και τελεστικήν αφώριζον επιμέλειαν.

Φώτιος Πατριάρχης, Δίηγησις της νεοφανούς των Μανιχαίων αναβλαστήσεως, Astruc, Ch. κ.ά. (ed.), "Les sources grecques pour l'histoire des Pauliciens d'Asie Mineure", Travaux et Mémoires 4 (1970), 171, 14 - 173, 14:

Υπό δε τους αυτους αναφαιίνεται καιρους και ο τρισαλιτηριος Καρβαίαις, ανήρ δεινός μεν υπελθειν όχλον, στεγανός δε κρύπτειν το ανέκφορον, και τοις χείλεισιν άλλα προφέρειν παρά την εν τη καρδιά μελέτην πιθανώτατος, και πίστιν μεν ουδ' ήντινα στέργων, επει και τα των Αράβων θειάζειν εσηματίσατο, πλην της αποστασίας εραστής και λέγεσθαι και νομιζεσθαι κλέος ποιούμενος· ουδέ της κατά πόλεμον εμπειρίας ην αγύμναστος· διό και της αποστατικής εκείνης πληθύος ήδη προς χείρα πολεμικήν τε και βαρείαν αδρνομένης άρχειν υπό του πλήθους ηρέθη, ος επί μάλλον αύξων τε και κρατύνων το θεομάχον

άθροισμα, ἐπεὶ τὴ βραχύτητι τοῦ πολυχνίου στενοχωρουμένους εἶδεν τοὺς ὑπὸ χεῖρα, πόλιν ἄλλην ευρυχωροτέραν ἐγείρει, ἣν ἐπωνόμαζον Τεφρικὴν, καὶ ταύτην τοῖς ἐπομένοις πολίζει, ομοῦ μὲν καὶ τὴν ἐπιφερομένην τῶν Μελιτινιτῶν ἀποκλίνων τυραννίδα. Καὶ γὰρ εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, ἀλλ' οὐκ πλουτοῦντας ὁρῶντες καὶ πλέονων ἠλπίζοντες καθ' ἡμέραν ληστροκαίς ἐφόδοις εἰς εὐπορίαν ἐπιδιδόντας, οὐκέτι τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῖς ἐπιβάλλειν φθόνου χωρὶς καὶ πλεονεξίας ἠδύναντο· διὸ λαφυραγωγούντες αὐτοὺς τέχναις πολλαῖς καὶ μεθόδοις οὐκ ἐνέλιπον. Μία τοῖνυν καὶ αὕτη αἰτία, δι' ἣν ὡς ἀπωτέρω τῆς προτέρας οἰκήσεως πολίζειν ἔγνω τοὺς ὑπὸ χεῖρα, ἐτι δε καὶ τῶ ἀνεπιμίκτω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἰς τὰς δαιμονιώδεις καὶ ἐκτόπους τῶν πράξεων, ἅτε δη καθ' ἑαυτοὺς ὄντας, ἀδεῶς χωρεῖν καὶ σὺν παρηρησία προνοοῦμενος. Ἐκ γειτόνων γὰρ ἔχοντες πρότερον τοὺς Σαρακηνοὺς, ἔσεβον μὲν τὰ αὐτῶν, ἔσεβον δε καὶ τὰ ἐκείνων, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνων θεατριζόντες, τὰ οἰκεία δε μυστηριαζόμενοι. Ἐπὶ τούτοις δε καὶ ἐπικαιρὸς ἐδόκει πρὸς τὰς καταδρομὰς τῆς ρωμαϊκῆς ἀρχῆς ἣν ἀνίστη πόλιν· μᾶλλον τε γὰρ ἐπλησίαζεν τοῖς αὐτῆς ὁρίοις· ἀλλὰ καὶ εἰ τις αὐτομολεῖν ἐκεῖθεν ἐβούλετο τῶν τὴν αὐτὴν ἀσέβειαν ἐγκόλπιον φερόντων, ἐτοιμοτέρων εὕρισκεν διὰ τὸ γειτόνημα τὴν πρὸς αὐτὸν καταφυγὴν τε καὶ ἀναχώρησιν. Οὗς μὲν σὺν ἐκείνῳ διήνεγκεν οὐκέτι ληστροκούς, ἀλλ' ἐκ παρατάξεως τε καὶ δημοσίου πολέμου καθ' ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς Σαρακηνοὺς συνταττόμενος, ἐν οἷς τε τὸ πλέον ἔσχεν καὶ ἐν οἷς ἀπηνέγκατο τὸ ἦττον, ἄλλης τέ ἐστιν ὑποθέσεως καὶ ἰδιαζόντος χρόνου. Ὅτι δε παντοδαπῶν ἐπλήρωσε συμφορῶν τὰς τῆς ρωμαϊκῆς ἀρχῆς πλησιαζούσας αὐτῷ χωρῆς, τὸ μέγεθος ἐξαρκεῖ τοῦ πάθους ἀντὶ λόγου τοῖς μεθ' ἡμᾶς παρασχέιν ἀνεπίληστον τὴν γνῶσιν. Πλην ἀλλ' ὄγε παλαμναῖος ἐκεῖνος, χρόνοις μακροῖς τὰ ἀνήκεστα δρᾶσας, οὐδέ καὶ μόλις νόσω τὸν βίον κατέστρεψεν, καὶ τῆς ἐκείνου τυραννίδος καὶ τῆς ἀσεβείας διάδοχος ἀναδείκνυται ἐπὶ παιδί μὲν γαμβρός, ἐκ τοῦ γένους δε τὸ ἀνεψιὸν ἔλκων καὶ τὸ ἐπώνυμον Χρυσοχέρης.

Ἰωσήφ Γενέσιος, *Βασιλειῶν Ἱστορίαι*, Lesmüller-Werner, A. – Thurn, I. (ed.), *Josephi Genesii Regum Libri Quattuor (Corpus Fontium Historiae Byzantinae 14, Berlin 1978), 348, 10-11:*

Οὗτος γὰρ ὁ ἀλαζὼν σὺν Καρβαΐα καὶ Καλλίστῳ πλείστα κακὰ Χριστιανοῖς τεκτινᾶμενος, ὡς καὶ ὁ τούτου πατὴρ, καὶ μέχρι Νικομηδείας καὶ Νικαίας αὐτῆς διελθὼν, ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς τὸ τῶν Θρακησίων θέμα διαδραμῶν, μέχρις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς ἐπαρχίας κατήνησεν, οὐτίνος τῶ νῶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐντυχόντες εἰσήγαγον τὰ τε ἄλογα αὐτῶν καὶ λοιπὴν ἀποσκευὴν, δυσμενῶς ἐνυβρίζοντες. πρὸς σὺν τὸν Χρυσόχειρα γράφει ὁ βασιλεὺς εἰρήνην συνθέσθαι, οἷα τὸν τρόπον εἰρηνικός ὑπάρχων καὶ εὐσπλαγχνὸς ὄντως [...], καὶ αὐταρκεσθῆναι ἐφ' οἷς ἐπεπόνητο, εἰληφῆναι τε παρ' αὐτοῦ χρυσὸν τε καὶ ἀργυρον καὶ ἐσθίτας, καὶ αἰχμαλωτίζειν καὶ κατασφάττειν Χριστιανούς ἀνακόψαι. ἀλλ' ὁ θρασυφρων καὶ ἀπίστος τοῖς εἰρηναίοις λόγοις οὐ πείθεται· διὸ καὶ ἀντιγράφει τῷ βασιλεῖ, ὡς “εἴπερ ἐθέλοις, ὦ βασιλεῦ, μεθ' ἡμῶν εἰρήνην ἐπιτελέσαι, ἀπόστηθι τῆς κατ' ἀνατολὴν ἐξουσίας σου, τῆς δε πρὸς δύσιν ἀντέχου, καὶ εἰρηνεύσομεν μετὰ σου· εἰ δε μὴ, σπεύσομεν ὅλως, ἵνα σε καὶ τῆς βασιλείας ἐξοστρακίσωμεν.” τῆς σὺν ἀπονοίας αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς διαισθόμενος ἐφιλοσόφησεν σιωπῆν, μὴδὲν ἐτι αὐτῷ ἀντιγεγραφῶς. Δυσὶ δε χρόνοις παρελκυσθείσιν ὁ Χρυσόχειρ ἐξήλθεν σὺν τοῖς ἰδίοις στρατεύμασι μέχρις Ἀγκύρας τῆς πόλεως καὶ αὐτῶν τῶν Κομματῶν, λαφυραγωγίαν ἑαυτῷ πολλὴν προσηκάμενος, καὶ ἐπᾶνεισιν. ὁ δε καθηγεμῶν τῶν σχολῶν διαστηματίζων μίλιον ἐν τὴν παραδρομὴν ἐσκευάζετο· ἐδεδοίκε γὰρ πλησιοφανῆ τὴν παραδρομὴν παραδείκνυσθαι. ὁ δε Χρυσόχειρ κατηντηκῶς τῷ του Χαρσιανοῦ θέματι εἰς Ἀγράνας ἐσκήνωται, εἰς τὸ Σίβορον δε ὁ δομέστικος· καὶ τοῖς στρατηγέταις τῶν τε Ἀρμενιακῶν καὶ του Χαρσιανοῦ προστέταχε διεπιπῶν· “ἀρατε τοὺς ὑπὸ χεῖρα τελούντας ὑμῶν ἀρχοντας καὶ καλίππους τινὰς καὶ δαπάνας ὡς ἡμερῶν ἰβ', καὶ παρατρέχετε τὸν Χρυσόχειρα μέχρι του Βαθυρούακος· καὶ εἰ μὲν διαίρησας λαὸν εὐπληκτον παραπέμψοι τῷ των Ἀρμενιακῶν ἢ τῷ του Χαρσιανοῦ θέματι, κατάδηλον ἡμῖν τούτο ποιήσατε· ὅτε δε ἀποκινήσοι του Βαθυρούακος, ὑποστραφέντες ἤκετε πρὸς ἡμᾶς.” ἀπελθὼν τοῖνυν ἐσπέρας ὁ Χρυσόχειρ ἐσκήνωσεν κάτω, οἱ δε στρατηλάται εἰς τὸν ζυγὸν προσανέβησαν καὶ ἠγλίστησαν εἰς τινὰ τόπον κατονομαζόμενον Ζωγολόηνον· οὗτος γὰρ ἐστὶν ἐκ πετρώδους συμπίξεως δυσανάβατος, ἐν ᾧ ὕλη πολὺδενδρος πέφυκεν. τῶν σὺν εἰρημένων στρατηλατῶν ἐκεῖσε διαναπαυσαμένων φιλονεικία τις ἀνέκυψεν ἀνδρική τῶν ἀρχόντων ἀλλήλοισ ἀντεριζόντων, τίνες ἀν εἶεν κρείττους, πρότερον οἱ ἀπὸ του των Ἀρμενιακῶν θέματος ἢ του Χαρσιανοῦ ὠρμημένοι. τῶν σὺν Χαρσιανιτῶν φιλονεικούντων τὰ πρεσβεία ἑαυτοῖς τῆς ἀνδρείας ἐπιδούναι ἢ τοῖς ἐτέροις, οἱ Ἀρμενιακοὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς· “τι φιλονεικεῖν ἐτι περὶ ἀνδρείας ἐκ λόγων βουλόμεθα; πρακτικῶς τοῖς πολεμίοις παρεμβάλωμεν ἄμφω· καὶ τότε φανερωθεῖ ἕκαστος ἡμῶν, ὁποῖος ἐτέρου καθέστηκεν ἀνδρειότερος.” οἱ δε στρατηγέται διακηκοότες περὶ τῆς ἀμίλλης αὐτῶν, δι' αὐτῶν δε καὶ τῆς του λαοῦ προθυμίας σὺν ἐνδοκούσης αὐτοῖς, ἤγαγον καὶ εἰρήκεσαν· “προθυμείσθη, ὦ ἄνδρες ἀνθάμιλλοι, ἵνα τοῖς πολεμίοις, θεοῦ σὺν ἐργούντων, προσβάλωμεν,” πρὸς οὗς γενναιοφρόνως ἐξεῖπον· “ναὶ. καὶ δια τούτου ὄρκω μεγίστῳ τῆς βασιλικῆς κεφαλῆς περιδεσμούμεν ὑμᾶς, ὅπως συμπλακώμεν αὐτοῖς. ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ ἐρηρῆσθημεθα, τῶν ἐχρωτάτων· ἐξ οὗ εἴπερ τι κατ' αὐτῶν γενναῖον καταπραξαίμεθα, τούτου ἡμῖν ἐστὶν εἰς τρόπαιον· εἰ δε μὴ, κατ' οὐδὲν παρ' αὐτῶν πημανθῆμεν.” τότε δη, τότε οἱ δύο στρατηγέται διεῖλον ἄνδρας μέχρι ἑκτῆς ἑκατοντάδος, τοὺς δε λοιποὺς παρήκαν ἐν τὰς σκηναῖς τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν σὺν φλαμμούλοις, καὶ τούτοις διησφάλισαντο ἐπειπόντες· “ἡμεῖς μὲν τῷ φοσσάτῳ παρεμπελάσομεν ἐπιτρέχοντες, καὶ ὅταν τὴν ἀφίξειν πρὸς ἡμᾶς ἀπευθύνωσι, παρεμβαλούμεν αὐτοῖς· καὶ εἰ μὲν ὁρμήσουσι κατέναντι ἡμῶν, ἐξέλθετε ἀντικρὺς καὶ μεγάλως κεκράξατε, πλείστου λαοῦ βοήν ἐνημαίνοντες, ὅπως ἐκ ταύτης εἰκάσειαν τὸν των σχολῶν ἐξηγούμενον μετὰ των θεμάτων ἐφεστηκέναι.” τῆ σὺν ὑψηγήσει ταύτη κεινηκότων των στρατηγῶν καὶ

παρεμπεπωκότων εκ του σύνεγγυς τοις εχθροίς προ του την ημέραν τρανώς επιλάμψαι τοις των τυμπάνων κρούμασιν επεκίνησαν· αλλ' οι μεν αυτών μετά του Χρυσόχειρος ^{***}, οι δε τα φορτία τοις υποζυγίοις εκούφιζον. τούτων ούτως μεριζομένων οι στρατηγέται συν τοις υπ' αυτους άρχουσιν επέθεντο κατ' αυτών, και φωνή βριαρά· "σταυρός νενίκηκεν" οίον πολεμικώς ετυμπάνισαν. ούτοι δε τη αθρόα προσβολή καταπτήξαντες αμεταστρεπτί της φυγής είχοντο, μηδέ οράν και πολυπραγμονείν ανεχόμενοι, τίνες διώκται τούτων υπάρχοιεν, από του Βαθυρούακος διωκόμενοι επί μιλίσις λ' έως του κατωνομασμένου Κωνσταντίνου βουνού, χαλεπώς συγκοπτόμενοι. Και ο Χρυσόχειρ ολίγους τινάς μεθ' εαυτού προσλαβόμενος φυγαδείαν ησπάσατο. επιφθάνει τοίνυν αυτόν ο Πουλλάδης, ω τούτο παρήν όνομα περιβόητον, πίλον ενδεδυμένος· προεκεκράτητο δε κατά Τεφρικήν και κατά χαριεντισμόν τω Χρυσόχειρι προσωκείωτο. ως συν εωράκει τούτον, επέγνω και εκεκράγει διαπρυσιώς· "ώδε οι στρατηγέται, ωδε ο των σχολών εξηγούμενος ίτω." άπεισιν ο Χρυσόχειρ, και προς τον Πουλλάδην εφώνησεν· "άθλιε ω Πουλλάδη, τι σοι φαύλον ενεδειξάμην; μάλλον μέντοι γε πλείστα σοι χρηστά ειργασάμην. άπελθε, και μη μοι πρόσκομμα είης." ο δε αντέφη αυτώ· "εγώ γινώσκω, Χρυσόχειρ, ότι πλείστα καλά μοι πεποίηκας, και ευελπιστώ τω σωτήρί μου θεώ κατ' αυτήν γε την ημέραν αποδούναί σοι τα χαριστήρια." ιπτάζων δε ο Χρυσόχειρ ευρίσκει τάφρον προς τοις ενωπίοις αυτου, ην ο ίππος αυτου υπερηδάν <απεδειλία και εκ> τούτου διώκλαζεν. όθεν ο μεν Χρυσόχειρ του λοιπού οράν τον Πουλλάδην ουδ' όλως εφρόντιζεν, εώρα δε μάλλον κατέναντι αυτου, ίνα μη τω της τάφρου περιπέσειεν πτώματι· και λαθραίως αυτόν ο Πουλλάδης κατά την μασχάλην τιτρώσκει κοντώ· ου τη πληγή ταραχθέντος ο ίππος παρέσφηλέν τε και αυτόν απεκρήμμισεν. καταβάς συν ο των προς θεραπείαν αυτου οικειότατος, ω Διακονίτζης το φημιζόμενον, [...] και τούτου την κεφαλήν βαστάξας ηξίωσε κομιδής ταύτην ενθείς τοις αυτου γόνασιν· ον ευρηκότες οι στρατηλάται κατέσχον και διατεμόντες αυτήν σπουδαίως τω θεοστέπω άνακτι Βασιλείω ως δώρον ανέπεμψαν.

Συνεχιστές Θεοφάνους, Bekker, I. (ed.), *Theophanes Continuatus* (Bonn 1838), 165, 11-167, 10:

Είχε μεν ουν ούτω τα κατά την δύσιν λαμπρώς τε και ετεθούλητο πανταχού. εφ' οις αγαλλομένη εκείνη, και οίον τρόπαια επιθείναι μείζω δι' εφέσεως έχουσα, και τους κατά την ανατολήν Παυλικιανούς επειράτο μετάγειν ως βούλοιτο προς ευσέβειαν ή εξαιρείν και απ' ανθρωπων ποιείν· ό και πολλών κακών την ημετέραν ενέπλησεν. η μεν γαρ πέμψασά τινας των επ' εξουσίας (ο του Αργυρού και ο του Δουκός και ο Σουδάλης οι αποσταλέντες ελέγοντο) τους μεν ξύλω ανήρτων, τους δε ξίφει παρεδίδουν, τους δε τω της θαλάσσης βυθώ. ώσει δέκα μυριάδας ο ούτως απολλύμενος ηριθμείτο λαός, και η ύπαρξις αυτών τω βασιλικώ ταμείω ... ήγετο και εισεκομίζετο. υπήρχεν ουν τω στρατηγώ των Ανατολικών (Θεόδοτος ούτος ην ο κατά τον Μελισσηνόν) ανήρ τις εις την υπηρεσίαν καταριθμούμενος, Καρβέας ονόματι, την του πρωτομανδάτορος πληρών αρχήν, τη πίστει των ειρημένων ούτων Παυλικιανών εγκουχώμενος τε και σεμνυνόμενος. ως ουν τον εαυτου ούτος ακήκοε πατέρα ανηρητήσθαι τω ξύλω, πέρα δεινών τούθ' ηγησάμενος και τα εαυτου προσοικονομών φυγάς μετά και ετέρων πέντε χιλιάδων της τοιαύτης κεκοινωνηκότων αιρέσεως προς τον της Μελιτηνης τηνικαύτα κατάρχοντα Αμερα γίνεται, κακείθεν προς τον αμεραμουνή παραγίνονται. μετά δε πολλής αποδεχθέντες τιμής, και λόγον ασφαλείας δόντες τε και λαβόντες ομοίως, εξέρχονται μετ' ου πολύ κατά της 'Ρωμαίων γης, και των τροπαίων ένεκεν, επεί προς πολυπληθίαν ενεδίδουσαν, πόλεις τε κτίζειν επιχειρούσιν αυτοίς, την ούτω καλουμένην Αργαούν και την Αμάραν, και αυθις πολλών εκείσε επιρροόντων τη αυτη κακία ενισχημένων και ετέρα κτίζειν κατάρχουσι, Τεφρικήν ταύτην κατονομάσαντες· αφ' ων ορμώντες πολλοί κατ' αυτώ γινόμενοι, ό τε της Μελιτηνης Αμερ, όν ούτω πως συμφθειρόντες τα στοιχεία Αμβρον εκάλεσαν οι πολλοί, και ο της Ταρσου Αλής και αυτός ούτος ο Καρβέας ο δειλαιος, ουκ έληγον αυθαδώς τη των 'Ρωμαίων γη λυμαινόμενοι. Αλλ' ο μεν Αλής έν τινι των Αρμενίων χώρα άρχειν αποσταλείς εκείσε θάττον ή βουλής είχε τον βίον κατέστρεψε συν τω εαυτου ακαίρω στρατώ· ο δε Αμερ μετά του συνάρχοντος αυτου του Σκληρου (ούτως ελέγετο) εις εμφύλιον στας πόλεμον εκ φιλονεικίας εφθειρέτο τε και εκείνων αλλ' ου άλλοις πολεμείν ώετο δειν. Εις τοσούτον δε τούτοις η έρις επηύξητο και αλληλοις αντεστρατήγουν, άχρις αν εις δέκα μόλις έληγεν χιλιάδας η τούτων ισχύς εκ πενήκοντά που και μικρόν τι προς. επεί γουν ούτος των εχθρών υπερίσχυσεν, έγνω αυθις θρασύτητι καταστρατηγούμενος κατά την 'Ρωμαίων όπλα κινείν, τω Καρβέα ενούμενος. αντεστρατεύετο δε αυτοίς Πετρωνάς, την του δομεστικού τότε αρχήν διοικόν· λόγω μεν γαρ Βάρδα ταύτην διέπειν εδίδοδο, αλλ' επεί σχολάζειν ούτος ηναγκάζετο ως επίτροπος, τον αδελφόν ηξίου, στρατηγόν όντα των Θρακησιών, πράγματι ταύτην διέπειν και διοικείν.

Συνεχιστές Θεοφάνους, Bekker, I. (ed.), *Theophanes Continuatus* (Bonn 1838), 176, 1-177, 17:

Ο δε Βάρδας ην όλος τα της βασιλείας επιτροπεύων και διοικών, και των λοιπών διαφερόντως ως συγγενής του βασιλέως αγαπώμενος· ένθεν και την κουροπαλάτου, οίον άθλον επί τη αδελφή, τιμήν αναδέχεται, και κατά των Ισμαηλιτών και του Αμερ, ώσπερ είρηται, αντιστρατεύονται μετά του Μιχαήλ, άρτι τελούντος αυτου εις άνδρας εξ αγενειών, δυνάμει πάση τε και χειρι. ως δ' ουν της των εναντίων επέβησαν γης, κατά πόλιν Σαμόσατα λεγομένην, δυνάμει τε βρίθουσαν και ισχύϊ, άγονται, και ταύτην επεχείρουν πολιορκείν. αλλ' ελελήθεισαν ου κατά Θεοδώρας αίροντες χείραν, κατά δε πολυτρόπων ανδρών. ως μεν γαρ ην τρίτη

της εφεδρείας τούτοις ημέρα, η πρώτη δε και κυρία των ημερών, έμελλον δε την αναίμακτον μυσταγωγίαν εκπληρούν ως αν των αγίων μυστηρίων μετάσχοιεν, εξαίφνης, είτ' αφυλάκτως τελούντες αυτά, είτε και καταφρονητικώς έχοντες προς την πόλιν δι' απειρίαν ως μη προς βασιλέα 'Ρωμαίων άραι τολμώντος χείρα τινός, κατά την ώραν εν ή των θείων έμελλον μετασχειν μυστηρίων, πάντοθεν μεθ' όπλων εκπετηδηκότες της πόλεως, ουκ ην ιδείν τον όστις 'Ρωμαίων ουκ εχρήτο φυγή. ένθα και ο Μιχαήλ μόλις που τον ίππον αναβάς φεύγων καθωράτο, αλλ' ου προπολεμών· ούτω που μόγις εκσέσωστο, σκηνάς αυτάς και την όση τούτοις θεραπεία προσήν εκεί καταλελοιπίως. ένθα και τον προμνημονευθέντα φασίν αριστεύσαι Καρβέαν τον την Τεφρικήν οικοδομησάμενον, και πολύν ου μόνον του χυδαίου φθόρον λαού κατεργάσασθαι, αλλά και των μεγάλων δη στρατηγών ζωργεία λαβείν τον τε τζαγγότουβον τον Αβεσαλώμ και Σηών τον παλατίνον, και ετέρους υποστρατήγους και τουρμαρχας άχρι των εκατόν. ετηρούντο ουν οι δηλωθέντες στρατηγοί μετά την του πολέμου παραδρομήν εν τη φυλακή· και δη χρήματα ικανά τω Καρβέα εδίδουσαν, οίκοθεν μεταπεμψάμενοι, την αυτών απολύτρωσιν εξαιτούμενοι. ως δ' έλαβεν επί χείρας ο Καρβέας, ηρώτα τον Σηών ευθύς ει προς αφροδίσια έχοι ερωτικώς και το εαυτού σώμα κίνησιν έχει την εμπαθή· ως δ' απηγόρευσεν ο Σηών και πάσχειν τι τοιούτον απέφησεν, ηρώτα πάλιν τα όμοια τον Αβεσαλώμ. ο δε την αυτου φωράσας κακίαν και μοχθηρίαν, είτε και άλλως αληθώς, τούτό τε πάσχειν και κίνησιν υπομένειν ειπών, τούτω μεν "λυτρούσαι" έφη "των δεσμών", και άμα απέλυεν, τω δε Σηών "ου βούλεται σε το θεϊόν λυθήναι δη της φρουράς", και άμα εδίδου τούτω τα λύτρα τα δοθέντα αυτώ υπέρ αυτου, και τη φρουρά εγκατέκλειεν άχρις ού την ψυχήν απεστάλαξεν.

Συνεχιστές Θεοφάνους, Bekker, I. (ed.), *Theophanes Continuatus* (Bonn 1838), 266, 18 - 267, 18:

και επει κατά τους καιρούς εκείνους ο της Τεφρικής εξηγούμενος, ον Χρυσόχειρα κατωνόμαζον, επ' ανδρία και συνέσει διαφέρειν δοκών σφόδρα παρελύπει την 'Ρωμαίων χώραν και τους λαούς, και πολλούς των αγροίκων καθ' εκάστην αιχμαλώτους ποιούμενος εφρόνει σοβαρά και υπέρογκα, κατ' αυτου και της υπ' αυτον πόλεως εκστρατεύει ο βασιλεύς. του δε σοβαρου και θρασέος εκείνου προς την γενναιότητα του επιόντος στρατεύματος και την σύνεσιν και ανδριαν του αυτοκράτορος εμφανώς μη τολμήσαντος αντιστήναι, αλλ' υποχωρούντος και μόνην την οικείαν πόλιν φυλάξει και κρατύνεσθαι διεγνωκότος, επήει κατά πολλήν του κωλύσοντος ερημίαν ληϊζόμενος και πορθών και κατατέμνων και πυρπολών πάσας τας υπό τον Χρυσόχειρα χώρας και κωμοπόλεις ο βασιλεύς, λείαν άπειρον και αιχμαλωσίαν περιβαλλόμενος. προσβαλών δε και αυτώ τω άστει Τεφρικής, και δι' ακροβολισμών και προσεδρείας ουχι μακράς ελείν πειραθείς, ως εώρα και τειχών καρτερότητι και πληθει βαρβαρικώ και αφθονία χρείων καταχυρωμένον αυτώ και δυσάλωτον, επεί και τα εκτός άπαντα δι' ελαχίστου χρόνου τω πληθει της στρατιάς κατηρείπωτο και τα αναγκαία σχεδόν κατηνάλωτο, απέστη της προς την πολιορκίαν χρονίου επιμονής· τα δε περί αυτην φρούρια την Άβαρην και την Σπάθην και έτερα τινά εκπορθήσας, και άρας εντεύθεν ασινή τον περι αυτον πάντα στρατόν, μετά συχών, ως είρηται, λαφύρων και ανδραπόδων επανεχώρησεν.

Συνεχιστές Θεοφάνους, Bekker, I. (ed.), *Theophanes Continuatus* (Bonn 1838), 270, 19-22:

άρας εντεύθεν τη Μανιχαίων προσέβαλε γη. δενδροτομήσας δε ταύτην και τας οικίας πυρί δους και παν διαφθειρών το εν ποσί, το Αργαούθ λεγόμενον αυτών φρούριον και το Κουτακίου και Στεφάνου και 'Ραχάτ εμπρήσας κατέσκαψεν.

Συμεών Μάγιστρος, Χρονικόν, Wahlgren, S. (ed.), *Symeonis Magistri et Logothetae Chronicon* (Corpus Fontium Historiae Byzantinae 44/1, Berlin - New York 2006), 263, 50-52:

υποστρέψας δε ο βασιλεύς εν τη πόλει απέστειλεν Χριστόφορον γαμβρόν αυτου εν Τηβρική και νίκην μεγίστην ποιήσας εκπορθεί ταύτην καταστρέψας έως εδάφους.

Ιωάννης Σκυλιτζης, Σύνοψις Ιστοριών, Thurn, I. (ed.) *Iohannis Scylitzae Synopsis Historiarum* (Corpus Fontium Historiae Byzantinae 5, Berlin - New York 1973), 92, 4 - 93, 45:

Και τα μεν κατά την εσπέραν αιθρία είχε και σταθηρά ευσέβεια επολιτεύετο. αγαλλομένη δε η βασιλις επί τω γεγονότι και τερπομένη και οίον επαυξήσαι το καλόν σπουδάζουσα τους κατά την ανατολήν Μανιχαίους, ους δη και Παυλικιάνους από των αιρεσιαρχών η κοινολεξία οίδη καλείν, μεταγαγείν εσπούδασε προς ευσέβειαν, ή, ει μη τούτο, εξάροι τελέως και απ' ανθρωπων ποιήσαι. ό δη και πολλών συμφορών την οικουμένην ενέπλησεν. οι γαρ επί τω πράξει το πρόσταγμα εκπεμφθέντες (ο του Αργυρου δε ην Λέων και ο του Δουκός Ανδρόνικος και ο Σουδάλης) μη μετρίως, αλλ' αγρίως τω επιτάγματι χρώμενοι τους μεν ξύλω ανήρτων, τους δε ξίφει παρεδίδουσαν, άλλους δε άλλαις κακών ιδέαις παρέπεμπον και ποικίλοις και παντοδαποίς κολάσεων τρόποις ωσει δέκα μυριάδας ανδρών απώλεσαν και τας υπάρξεις αυτών εδημοσίευσαν, ως εντεύθεν το λοιπόν

απαναγκασθέν πλήθος προς απόστασιν απιδείν. η δε αρχή της αποστάσεως γέγονε τούτον τον τρόπον. εστρατήγει των Ανατολικών Θεόδοτος ο Μελισσηνός, υπηρέτει τούτω την του πρωτομανδάτορος πληρών αρχήν ανήρ τις την κλήσιν Καρβέας, τη πίστει των Μανιχαίων κατάσχετος. ούτος τον εαυτού πατέρα ανεσκολοπίσθαι μαθών και πέραν δεινού το πραχθέν ηγησάμενος, φυγάς μετά και ετέρων ομοπίστων πεντακισχιλίων προς Άμερα παραγίνεται τον της Μελιτηνής αμηνράν, κακείθεν προς τον αμερμουνην. παρ' εκείνου δε μετά πολλής αποδεχθέντες τιμής και λόγους ασφαλείας δόντες τε και λαβόντες εξέρχονται μετ' ου πολύ κατά της 'Ρωμαίων γης. πόλεις τε ουν ήρξαντο κτίζειν την Αργαούν λεγομένην και την Άμαραν. και επει προς πολυανδριαν επεδίδοσαν, αει συρρεόντων των διά τον φόβον αποκεκρυμμένων Μανιχαίων, προσέθεσαν ταις δυσί πόλεσι και τρίτην, την Τεφρικήν κατωνόμασαν. εξ ων ορμώνενοι και τω της Μελιτηνής αμηνρά συμμηνύμενοι Άμερι και Αλείμ τω της Ταρσου ουκ έληγον αφειδώς την 'Ρωμαίων κατατρέχοντες και πημηνόμενοι γην. αλλ' ο μεν Αλείμ εν τινι των Αρμενίων χώρα μετά του οικείου στρατού απελθών τον βίον κατέστρεψε συν παντί τω αυτώ επομένω στρατεύματι. και ο Άμερ δε προς εμφύλιον εμπεισών στάσιν, του συνάρχοντος αυτώ επαναστάντος (ο του Σκληρού ούτος ελέγετο), προς τοις οικείοις είχε τον νουν και ετέροις πολεμείν ουκ ηκαίρει, μέχρις αν το αντίπαλον καταγωνισάμενος αδειας έτυχε. τότε γαρ εκεχειριαν λαβών και άλλως ουκ ειδώς ηρμείν τω Καρβέα τε ήνωτο και κατά 'Ρωμαίων έξεισι πανσυδί. αντιστρατεύει δε κατ' αυτών ο της βασιλιδος αδελφός Πετρωνάς, την του δομεστικού των σχολών αρχήν διοικών, λόγω μεν τω προεσβυτέρω αδελφώ Βάρδα προσήκουσαν, έργω δε παρ' αυτου διοικουμένην τω μη εκείνον σχολάζειν, αλλά περί την επιτροπήν του βασιλέως προσέχειν τον νουν. ούτος τοίνυν ο Πετρωνάς στρατηγός τυγχάνων των Θρακησίων αντιπαρατάττεται κατά τε Αμερ και του Καρβέα. όπως δε συνεπλάκη και οία έδρασε, κατά τον οικείον τόπον η ιστορία δηλώσει.

Ιωάννης Σκυλίτζης, *Σύνοψις Ιστοριών*, Thurn, I. (ed.), *Iohannis Scylitzae Synopsis Historiarum (Corpus Fontium Historiae Byzantinae 5, Berlin - New York 1973)*, 98, 82 - 99, 7:

Έκρινε γουν άμα τω βασιλεί κατά των Ισμαηλιτών εκστρατεύσαι και του της Μελιτηνής αμηνρέοντος Αμερ, άρτι εις άνδρας τελούντι εξ αγενείων, ως δ' ουν της των εναντιών επέβησαν γης και κατά τα Σαμόσατα εγένοντο (πόλις δε τα Σαμόσατα των παρεμφρατιδίων, δυνάμει τε βρίθουσα και ισχύϊ), ταύτην επεχειρουν πολιορκείν. Εμποησαμένων δε των Σαρακηνών δειλιαν και συγκεκλεικότων ένδον εαυτους και μηδενός εκπηδώντος του τείχους τάχα διά δειλιαν της βασιλικής δυνάμεως, αμελώς και αφυλάκτως οι 'Ρωμαίοι διήγον. κατά δε την τρίτην της εφεδρείας ημέραν (η κυρία δε ην και πρώτη των ημερών) της αναιμάκτου θυσίας επιτελουμένης, εν η των θείων μετασχειν έμελλον μυστηρίων, τας πύλας οι Σαρακηνοί διαπετάσαντες και μεθ' όπλων εκπετηδηκότες πάντοθεν επιτίθενται τοις 'Ρωμαίοις. οι δε τω αδοκήτω καταπλαγέντες της επιθέσεως ευθύς προς φυγήν ώρμησαν. ένθα και Μιχαήλ ο βασιλεύς μόλις που τον ίππον αναβάς εργωδώς διεσώθη, της αποσκευής πάσης του βασιλέως και των στρατιωτών ληφθείσης παρά των πολεμίων, του των Μανιχαίων εξηγουμένου Καρβέα μάλλον των άλλων αριστεύσαντος και καταβαλόντος ου μόνον πολλούς των αφανών της στρατιάς, αλλά και ζωγρία λαβόντος ουκ ολίγους των επιφανών στρατηγών και τουρμάρχας των εκατόν ουκ ελάττους, ων οι μεν άλλοι λύτρα δόντες απελύθησαν, μόνος δε Σηών ο στρατηγός τη φυλακή εναπέψυξε.

Ιωάννης Σκυλίτζης, *Σύνοψις Ιστοριών*, Thurn, I. (ed.), *Iohannis Scylitzae Synopsis Historiarum (Corpus Fontium Historiae Byzantinae 5, Berlin - New York 1973)*, 135, 1-13:

και πρότερον μεν κατά της Τεφρικής, ης ο Χρυσόχειρ ηγείτο, επ' ανδρεία και συνέσει διαφέρειν δοκών και σφόδρα τα 'Ρωμαίων κατατρέχων και ληϊζόμενος. κατά τούτου και της πόλεως εκστρατεύει ο βασιλεύς. του δε μη υποστάντος την επέλευσιν, αλλ' είσω τειχών γενομένου, καταδραμών την υπ' αυτόν άπασαν χώραν ο βασιλεύς και ληϊσάμενος, και προς αυτώ τω τείχει της Τεφρικής έθετο την παρεμβολήν, διά προσεδρείας μακράς ελείν το έρυμα οιηθείς. επει δε κατενόησε πάντοθεν καταχυρωμένον αυτό, και ανέλπιστον ην αλωθήναι πολιορκία (ήδη γαρ κατεδηόδοτο και πάντα τα εν τη χώρα αναγκαία), έλυσε την πολιορκίαν, τα πλησιάζοντα τη Τεφρική φρούρια εκπορθήσας, την Αβαραν, τον Κοπτόν, την Σπάθην και άλλα πολλά.

Ιωάννης Σκυλίτζης, *Σύνοψις Ιστοριών*, Thurn, I. (ed.), *Iohannis Scylitzae Synopsis Historiarum (Corpus Fontium Historiae Byzantinae 5, Berlin - New York 1973)*, 138, 65-140, 40:

Τω δ' επιόντι χρόνω του των Μανιχαίων εξηγουμένου Χρυσόχειρος εις την των 'Ρωμαίων εμβάλόντος βαρεί στρατώ και ταύτην ληϊζόμενου αποστέλλει κατ' αυτου συνήθως ο βασιλεύς τον των σχολών εξηγούμενον. ούτος δε πάντα τον 'Ρωμαϊκόν στρατόν συμπαρειληφώς, επειδή σταδαία μάχη κρίναι το παν εδειλία, παρείπετο τέως αυτώ από τινος διαστήματος και τας μερικάς ανείργε καταδρομάς και ου συνεχώρει κατά της χώρας αδεώς διασκίδνασθαι. ως ουν τα μεν δρων, τα δε απρακτών ο βάρβαρος ήδη και της προς τα οικoi επανόδου εμέμνητο, και μετά λείας συχνης υπέστρεψεν, ο δομέστικος των σχολών δύο των στρατηγών

αφώρισε, τον τε του Χαρσιανού και των Αρμενιικών, μετά της περί αυτόν δυνάμεως έκαστον συμπαρομαρτείν τω Χρυσόχειρι άχρι του λεγομένου Βαθυρρούακος, κακειθεν ει μεν επαφήσει, φησί, κατά των 'Ρωμαϊκών ορίων στρατόν, δήλα θέσθαι αυτό τα περί τούτου, ει δ' οίκαδε αμεταστρεπτί βαδίζειεν, εάσαντας τούτον αύθις επανελθειν προς αυτό. εσπέρας ουν καταλαβούσης, και του βαρβαρικού στρατεύματος γεγονότος κατά τον Βαθυρρούακα αυλισαμένου τε κατά την του όρους υπώρειαν, των δε ειρημένων στρατηγών κατασχόντων τα τούτου μετεωρότερα και το μέλλον αποσκοπούντων, εμπίπτει τις έρις περί πρωτείων και άμιλλα τοις των δύο θεμάτων στρατιώταις. οι μεν γαρ του Χαρσιανού εαυτοίς τα της ανδρείας ενίσταντο αρμόζειν πρωτεία, έμπαλιν δε εαυτοίς οι Αρμενιικοί. ως ουν επί πλείστον εχώρει τα της φιλονεικίας και προς το μέγαλαυχον εκάτερον έρρεπε των ταγματών, ενταύθα δη λέγεται παρά τινος λεχθήναι του των Αρμενιικών συστήματος, ως "ίνα τι μάτην, ω συστρατιώται, απρεπώς θρασυνόμεθα, εξόν τοις έργοις αναμφισβήτητον αρετήν επιδείξασθαι, οι πολέμιοι γαρ ου μακράν, και έξεστιν επί των έργων φανήναι τους αριστείς." τους τοιούτους τοίνυν λόγους διενωτισθέντες οι στρατηγοί και την προς ανδρείαν ορμήν κατανοήσαντες του λαού, καταμαθόντες δε και την από του τόπου βοήθειαν, ότι εξ υπερδεξίων μέλλουσιν επιτίθεσθαι τοις πολεμίοις εν κοίλω κειμένοις τόπω, διχή διαιρούσι την δύναμιν. και το μεν έκκριτον ταύτης άχρως εξακοσίων μετ' αυτών γε των στρατηγών προσβαλείν εκρίθη τω των βαρβάρων στρατώ. το δε λοιπόν και ευαρίθμητον της 'Ρωμαϊκής στρατιάς εις δόκησιν πλήθους αυτού που συσκευάσαντες προς τα μετέωρα και σύνθημα δόντες, ίν' όταν ούτοι προσβάλωσι τοις εχθροίς, κακείνον ουν αλαλαγμού μεγίστω και σάλπιγγιν εκπληκτικήν βοήν αναρρήξωσι, συνεπηχούντων και των ορέων, και ούτως αφανώς διά της νυκτός τη στρατοπεδεία των εχθρών πλησιάζωσι. και τοιούτου δοθέντος συνθήματος, ούπω του ηλίου τας ακρωρείας αυγάζοντος, βοή στιβαρά παιανίσαντες και το "σταυρός νενίκηκε" συμβοήσαντες επιτίθενται τοις εχθροίς, συνεπαλαλαξάντων από του όρους και των λοιπών. ευθύς ουν οι βάρβαροι των ανεπίστω καταπλαγέντες και μήτε συστήναι, μήτε το επιόν πλήθος, όσον εστί, λαβόντες καιρόν κατιδείν, μήτ' άλλο το σωτήριον εαυτοίς εκ του παραχρήμα βουλευσασθαι, ώρησαν προς φυγήν. των ουν διωκόντων 'Ρωμαίων και τους μη συνόντας επιβωμένων στρατηγούς και τα τάγματα και τον των σχολών αφηγούμενον, καθάπερ αυτοίς συνετέτακτο, και των φευγόντων εις πλείονα συνελαυνομένων φόβον και ταραχήν, συνέβη μέχρι μιλίων τριάκοντα γενέσθαι την δίωξιν και τον μεταξύ χώρον απείροις καταστρωθήναι νεκροίς. τότε δη και ο αναίδης Χρυσόχειρ ουν ολίγοις φεύγων των μετ' αυτού, επεί καταδιώκειν έγνω 'Ρωμαίων τινα Πουλάδη την προσηγορίαν, ον αιχάλωτον έλαβέ ποτε κατά την Τεφρικήν και διά αστεισμόν και χάριτα και συνήθη είχε και γνώριμον, θεασάμενος αυτόν και γνωρίσας, επιστραφείς "τι σοι", φησίν, "ω άθλιε, διεπραξάμην, Πουλάδη, κακόν, ότι με ούτω καταδιώκεις μανιωδώς επιθυμών ανελείν;" ο δε συντόμως υπολαβών: "των ευεργεσιών σου, πάτρων, την αμοιβήν", έφη, "αποδούναί σοι κατά την παρούσαν ημέραν πεποιθώς ειμι εν θεώ." ο μεν ουν προήει οιά τις εμβρόντητος και βεβλαμένος τας φρένας, ο δε εφείπετο μετ' ευτολμίας νεανικής. τάφρω δε βαθεία ο διωκόμενος εντυχών και υπερπηδήσαι ταύτην τον ίππον μη συγχωρών βάλλεται κατόπιν παρά του Πουλάδη φθάσαντος κοντώ κατά της πλευράς. και ο μεν ευθέως περιδινηθείς τω αλγήματι κατερρύη του ίππου, των δε ουν αυτώ τις (Διακονίτζης τούτω ην το επώνυμον) του ίππου ρίψας εαυτόν επιμελείας ηξίου τον πεσόντα, τοις τε οικείοις γόνασι την εκείνου κεφαλήν επιθείς και το συμβάν οδυρόμενος. εν τοσούτω δε προσγίνονται τω Πουλάδη και έτεροι, και καθαλλόμενοι των ίππων την του Χρυσόχειρος αποτέμνουσι κεφαλήν ήδη θανατώντος και εκλιμπάνοντος. δεσμούσι δε και τον Διακονίτζην και τοις άλλοις αιχμαλώτοις συγκαταλέγουσιν. ευθύς ουν ευαγγέλια προς τον βασιλέα εκπέμπονται, μεθ' ων ην και η του Χρυσόχειρος κεφαλή. πεσόντος ουν του Χρυσόχειρος συναπεμαράνθη πάσα η ανθούσα της Τεφρικής ευανδρία. και τα μεν κατά την Τεφρικήν τοιούτον έσχε το τέλος, και εν ώρα μιά η επί μείζον δόξης αρθείσα ύψος των Μανιχαίων πληθύς ωσει καπνός διελύθη.

Chronological Table

between 811 and 820: Persecutions against the Paulicians conducted by the Emperors Michael I and Leo V. Sergios-Tychikos with his followers seek refuge by the emir of Melitene, who installs them in Argaoun and Amara. Founding of the state of the Paulicians.

between September 834 and August 835: Sergios-Tychikos is murdered in Argaoun.

c. 843/844: Persecution against the Paulicians by the Empress Theodora. Karbeas fleeds, along with Chrysocheir and others, to the state of the Paulicians.

c. 844: Karbeas defeats and captures the Byzantine *doukas* Kallistos.

between 844 and 856: Karbeas founds the city of Tephrike as the new capital of the state of the Paulicians.

851-853: Annual raids led by Karbeas into the Byzantine territory.

856: The Byzantines unsuccessfully besiege Tephrike.

spring of 859: Karbeas defeats the Byzantines before the walls of Samosata.

860: Karbeas raids the byzantine lands of the Pontus.

863: Death of Karbeas in Tephrike. Chrysocheir succeeds Karbeas as leader of the Paulicians.

863-869: Chrysocheir raids the byzantine lands of westers Asia Minor.

869-870: Basil I negotiates with Chrysocheir for peace.

871: Chrysocheir repels the attack of Basil I against Tephrike. The byzantine emperor captures and sacks Amara and other fortresses in the Paulician state.

872: The Paulicians raid the byzantine lands of central Asia Minor. Chrysocheir is surprisedly attacked while returning and is killed at Vathys Ryaks.

873: Basil I captures and sacks Argaoun and other fortresses of the State of the Paulicians.

878: The Byzantines capture and utterly destroy Tephrike. Dissolution of the state of the Paulicians.